

יה שלום רב

Sources of Heat (A) - תורת אש (א) -

ע"פ ח"א נ"ט ע"ח

20

מתני' אין נותנין ביצה כדד המים בשביל שהתגלגל ולא יסקענה בסודין וד' וי"ס סתור ולא ימציננה בחל ובאבק ורכים בשביל שחוצה טעמה שעש אנש מבריא יתבוא סילון של זנון לחדך אמה של חסין אמור ליה תבמס אם כשבת כחסין שדחתו בשבת ואסורין ברוחצה ובשחיה אם ביום טוב כרמין שדחתו ביום טוב ואסורין ברוחצה ובשחיה בשחיה :

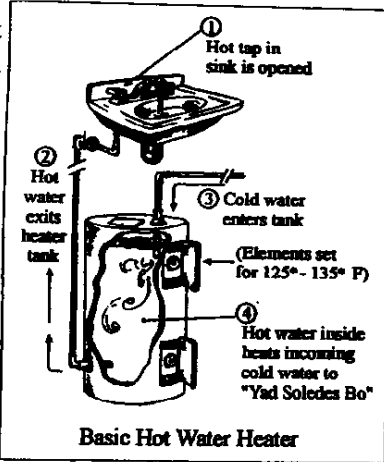
Shabbat P. 639

A) Using hot tap water on Shabbos

Using hot tap water on Shabbos is prohibited under the laws of Bishul in almost all circumstances and conditions.²⁶¹

a) Why using hot water involves Bishul

Turning on the hot water faucet causes hot water to be released from the water heater (a tall, cylindrically shaped tank) that supplies the hot water in his home.

When hot water is released from the water heater tank, new fresh cold water immediately enters the tank (by force of the water pressure that controls the flow of water through all the water pipes). This new cold water instantly comes in contact with the hot water already in the tank, and becomes hot as well. Since the hot water heaters in most homes are set at approximately 125-135 degrees Fahrenheit

Basic Hot Water Heater

(51.6°-57.2° Celsius), it can be assumed that the fresh water will also be heated to about that temperature upon entering the hot water tank (the tank is a Kli Rishon).

This process of causing new cold water to become hot by causing it to enter the tank of hot water is a form of Bishul (Toldas Aish), and is prohibited.²⁶²

(4) צרות טות:

(3) א' א' ע' ע

למ כבר נתבאר דכלי ראשון מבשל ובארנו... ד' מדברי הרמב"ם מתבאר דוהו מד... ותורה אינו מבשל אלא בעומרת על האש... מתבאר מהש"ס וירושלמי ע"ש אבד מדברי... ש"ע לא משמע כן והגם שלא דקדקו... דאורייתא לדרבנן מ"ם משמע משטחיות... דהוי בישול נסור מן התורה וכן משמע... רבנו י"ו בעלי התוס' בשבת ומ"ג: דיה חל... בשארי מקומות אבל מדברי רש"י שם משמע... מדברי הרמב"ם ומכתב כ"ה דכלי ומותר ליתן... ראשון מהעבירו מן האור ע"ל כ"ה שכתבנו... ע"ס כתב דהתלמי מוכר כן ולא ה"מ סג'... דתע טריי גס ט"ם נאמט להדיא כן כ"מ כסוף כ"ה... ע"ט:

ב. לענין איסור בישול בשבת יש להבדיל בין כלים שונים ופעולות שונות. זכן יש להבדיל בין תבשילים שונים.

- (א) כלי ראשון נקרא הכלי שבו נתבשל התבשיל (או המים), ואפילו אינו עומד עוד על גבי האש (ז). ואם עומד עדין על גבי האש — יש להתמיר בו ככלי ראשון גם אם אין היד סולדת בו (ח) (וראה להלן סעיפים יב — טז).
(ב) עירוי כלי ראשון, הוא עירוי (שפיכת) התבשיל (או המים) מהכלי הראשון על כל מאכל או משקה (וראה להלן סעיפים מו — נ).
(ג) כלי שני נקרא הכלי שלתוכו הועבר התבשיל (או המים) מהכלי הראשון (וראה להלן סעיפים נג — נד).
(ד) עירוי כלי שני, הוא עירוי התבשיל (המים) מהכלי השני (וראה להלן סעיף נז).
(ה) כלי שלישי נקרא הכלי שלתוכו הועבר התבשיל (המים) מהכלי השני (וראה להלן סעיף נז).

הש"ס (6) וקחו כ"י

(5) א' א' ע' ע

ה' א' ע' ע... ד' מדברי הרמב"ם מתבאר דוהו מד... ותורה אינו מבשל אלא בעומרת על האש... מתבאר מהש"ס וירושלמי ע"ש אבד מדברי... ש"ע לא משמע כן והגם שלא דקדקו... דאורייתא לדרבנן מ"ם משמע משטחיות... דהוי בישול נסור מן התורה וכן משמע... רבנו י"ו בעלי התוס' בשבת ומ"ג: דיה חל... בשארי מקומות אבל מדברי רש"י שם משמע... מדברי הרמב"ם ומכתב כ"ה דכלי ומותר ליתן... ראשון מהעבירו מן האור ע"ל כ"ה שכתבנו... ע"ס כתב דהתלמי מוכר כן ולא ה"מ סג'... דתע טריי גס ט"ם נאמט להדיא כן כ"מ כסוף כ"ה... ע"ט:

מתני' האילנים והקדרה שהעבירן מותרין לא יתן לזכין תבלין אבל נותן הוא לחדך הקערה או לחדך החבדי רבי יהודה אומר לכל הוא נותן חין מדבר... ש"ש בו חסין ת"י... מ"ג"י שהעבירן מן המזון מותרות. כן משמע: לא יתן לזכין תבלין. משמע: לכלי ראשון כל אע"פ שחם מבשל.

1

① אה עס

מיום שנה נבנו מים וכו'... מיום שנה נבנו מים וכו'... מיום שנה נבנו מים וכו'...

② רחמ עמ ככ :

ממנו מים חמין מותר ליתן לתוכו מים צונן כדי להפשידן... או צונן וכו' לתוך החמין והוא שלא יהיו בכלי ראשון מפני שהוא מחממן הרבה.

מבין חמלה ולמרות עליהן רוחמין אסור מפני שעירוי כלי רפסון מבטל... מביא חמלה ולמרות עליהן רוחמין אסור מפני שעירוי כלי רפסון מבטל...

⑩ S Lecht es Kithen P. 25

Pouring Cooks only the Surface - עירוי מבשל כלי קליפה

There is one difference between immersing food in a kli rishon and pouring onto food from a kli rishon. While immersion can cause the food to become cooked through and through, pouring will cook only the surface. One leniency arises from this distinction.

Although we have seen that it is forbidden to immerse a container of food or drink (e.g. a baby bottle) in a kli rishon, it is permissible to pour water from a kli rishon onto such a container. Since pouring can cause only the surface of the container to be cooked, the food within the container cannot become cooked, because the container stands in place of the 'surface' of the food. Thus, the container's contents may be heated up in this manner.

⑪ נארפלי 1.649

D) Adding hot water to a pot of cholent

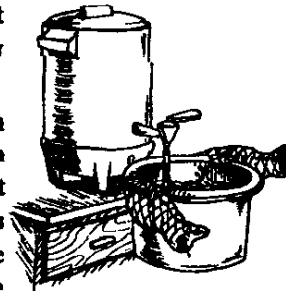
a) If the pot can be moved

If one discovers that the (fully cooked) cholent has dried up in the pot, he may add hot water from an urn or kettle (Kli Rishon) to the pot of Cholent.

However, two simple steps should be followed:

1: The pot must be removed from the blech, or at least moved over from the flame area of the blech. (This is because the process of pouring in the water and then replacing the lid is tantamount to stirring the food in the pot ("Maygis"), which may not be done on the flame - see C above).

2: The water should come directly from the urn or kettle into the pot, not from a Kli Sheini. In other words, it is preferable not to pour the hot water into a cup and then into the pot. This is because pouring the water from the cup into the second pot may be regarded as "Chazara" (of the water) according to some views.

⑦ קלי עמ נר :

אבל יתן הוא לתוך הקשרים... מכל מי מרקחה... רטוחו הישן... מותר להוסיף... מותר להוסיף... מותר להוסיף...

דוחמין על התרנגולת... קצתהו יסל להגמיל... שנתהו יסל להגמיל... שנתהו יסל להגמיל...

20 טו"ט ט"ו ח"ו ח"ו

19 ט"ו ט"ו ח"ו ח"ו

ב. אשר שלל למעשה האם נרין לייש הכוס לפני שזופרים
 זו מים חמים, האם שייך כזה דין שזופן מס לתוך
 זון למ"ד שמועטים אסור או כאלן לא נחמרה, וגם הו"ל
 פס"ר דלא ניהא ל"י.

דרכי להקל אחרי הכאת הכוס על היד וכיו"צ שהזיאו עיקר
 לימת המים, והנלוזים שנשאלו עוד אינו עוד גדר
 כישול כלל דלא נמוסף לו כלום כזה ואינו נהנה מן הבישול,
 ועיין מה שר' בעמי נשוי"ת שכתב הלוי ח"ג סי' מ"ה ד"ה
 ולישב ואינו דומה כלל למש"כ תו"י שנת י"ז ע"צ נטעם אין
 נטמין חומין של פשתן לתוך הפתור יעשה"ה, וגם יראה דהוא
 אגרת מח"י שיעור, דכס"ג שייכים כל גדר כישול אלל דמסר
 שיעור חיות, משא"כ מילואים כ"ג חלה דלא שייכים גדר כישול
 כלל, וגם נודאי הוא פס"ר דלא איכפת ל"י כלל.

1 (י"ט) האם מותר לערות מים מכיר לכלי שנתרו
 בו טיפי מים שנתבשלו ונצטננו.
 תשובה: הגה יש חלוק בין ספות מים שלא מיתוסף
 בזה שום הנאה אף לא בכמות שאף במים קרים שהוא
 בשול דאורייתא אין בזה איסור להערוך הרבה פוסקים
 דפס"י רישא דלא ניהא לו שרי אף לכתחלה, ובספות
 מים שהוא פחות מכשיעור אפטר אין להתמיר, אבל מ"מ
 כתבתי באג"מ ח"א ט"ס צ"ג שיש לאסור. שלכן בה"י
 מים רותחין שנצטננו שמעצם הדין אין בשול אחר בשול
 דכן סוברין רוב הפוסקים דאי לא שייך להתמיר בהטפות.
 האם יש מים הרבה מבושלים שנצטננו יש לאסור לערות
 עליהו הרבה מים רותחין באופן שגם המים הצוננין
 יעשו רותחין כיון דהוא פס"י רישא דניהא לו.

21 ט"ו ט"ו ח"ו ח"ו

1 וכן דעת הגר"ש אלישיב(עג) דדי בניעור הכוס היטב ולא בעינן ניגוב הכוס.
 2 וכן כתב הגרשו"א במנח"ש(ע"ה) שיש מקילים לערות מים חמים מכיר לתוך כוס שאינו גוב
 כראוי ואין חוששין לטיפי מים שבכוס, דכיון שהוא עסוק בשפיכת החמין לכוס ורק ממילא
 מתבשלין הטיפין, לכן שפיר חשיב כפס"ר דלא ניהא ליה דשרי עכ"פ מדאורייתא. ובמקום
 אחר כתב הגרשו"א (ע"ה) דיש מקום להחמיר בזה.

22 ט"ו ט"ו ח"ו ח"ו

1 (ג) והספר שם כותב דאמנם ראה בספר שביתת השבת
 בפתיחה (לח' מבשל) אות י"ט שכותב בשם
 הגה"צ ר"ל מסטאוויסק וצ"ל שחי' נוהג מקודם לנגב
 הכוס, ומתקבל הרושם כאילו סתם הבעל שביתת השבת
 כן להלכה, ולא כן הדברים, והבעל שבה"ש שם מוסיף
 ע"ז וכותב, שאך לא ראינו לזולתו לרבנן קשיאי דעבדי
 והכי כיעו"ש. וכמו"כ מעיר שם ממה דלא אשתמיט
 להשימינו דכשלוקחים בכף לחה מן הקדירה חמה דליתסר
 מטום מבשל הלחלוחית שעל הכף כיעו"ש.

2 (ד) ומהמשך דברי השביתת שבת שם במ"מ הארוך
 שכותב בזה, מסתמנים כמה דדדי היתר
 בזה, והיינו, אי משום דאנו תוססים לעיקר כהרשב"א
 דאין בישול אחר בישול בלה, ורק לתומרא מדרבנן
 מחמירנן לאסור בישול אחר בישול, ולכן בכה"ג שלא
 ניכר פעולת הבישול לפנינו לא גורר, ואי משום שמעט
 הלחות שבכלי בטל במים המבושלים ואין נתפס על זה
 שם בישול, דין שם שלא יתחייב בכלל על מלאכת
 בישול על דבר שאינו ניכר. ואי משום דאוליגו בזה
 בתר רובא יעו"ש. והגם שגרי"ג הם על כל פרט, אבל
 בהצטרפם יחד שפיר יכולים להזות יסוד היתר לדבר
 שאין בו שיעור ושלל ניהא ליה כלל.

3 (ה) ופ"ק חזי בערה"ש סי' ש"ח סעי' ג"ב שמביא
 ומבאר דעת הסור שמתור לערות, מכלי ראשון
 לתוך צוננין מועטין, דאע"ג דהצוננין מועטין מ"מ הא

אודות צירי מים חמים בשבת מכלי ראשון לתוך
 כוס לחה ממי ההדחה, אמנם כן דבשו"ת
 אגרות משה הארי"ח ח"א ט"ס צ"ג השיב דהואיל דערו
 מבשל כדי קליפה מדאורייתא לכן יש לאסור לערות
 מתוך כלי ראשון רותחין לכלי שהדיחתו במים קרים
 (שלא נתבשלו ונשארו בו טיפין, שמתבשלים הספות,
 ואף שלא ניהא ליה יש לאסור, וצריך לנגבו ע"ש.

א) אבל לשע"ד מאותו הנימוק שהאגרות משה כותב
 להחיר לאחר מיכן כשהצוננים הוא ממים
 שנתבשלו (ומעור גימוקים שנוכרי) יש להחיר גם כשלא
 נתבשלו עוד, והוא, דכותב שם לאחר מיכן, דאבל כיון
 שאין בזה שיעור החיובא, אף שעכ"פ אסור מדאורייתא
 משום דח"ש אסור מה"ת, יש אולי להקל בהדיח במים
 קרים שהיו מבושלים ונצטננו כיון דיש סוברין דאין
 כישול אף בלה שנצטננו והוא גם פ"ר דלא ניהא ליה
 ע"ש. ומאותו פתח היתר משום דהוא פ"ר דלא ניהא
 ובצירוף שהוא רק ח"ש יש לפתוח להחיר גם כשהמים
 הקרים עוד לא נתבשלו, ובצירוף לזה מה שיש סוברין
 דצירוף ככלי שני, וכן שיש סוברין שאמרינן בכה"ג
 תתאי גבר (יעיין להלן בשם הסור). וכן מה שבכלל
 אין דרך בישול בכך.

ב) וקולעים הדברים שראיתי שכותב בזה בספר שו"ת
 משנה הלכות ח"ז סי' ס"ו, שלא ראה
 מרבנותיו וגם לא מרבנן קשיאי שדקדקו בזה, ושהוא
 זה דלכן לא הקפידו על כך, כיון דצחצחי מים דבר
 מועט הוא והסופך לתוכו מים חמים בטלו לגמרי מיד
 ואין כאן בישול, ואין דרך בישול בכך, וכיון דאין כוונתו
 לבשל ואינו מנהג מהבישול הזה, בכל כה"ג דאי לא
 גזרו רבנן, הרי מעולם לא שמענו בכף המוציא מרק
 מכלי ראשון בשבת בלילה או בבקר מן הטכיליג
 שלאחר שהוציא פעם אחת ינגב הכף בין כל לקיחה
 ולקיחה אף אם נצטנו הכף בינתיים ע"ש.

[ולא אמנע מלהזכיר מה שמביא שם בס' שניתת השבת
 באות כ"ו שחכם א' נהג לערות על צד הכל'
 היבש ורק דרך וחילה יבוא למקום הלח עיי"ש].
 (ז) כמ"כ נמצינו למדים מדברי החזו"א שם' זה השלחן
 הנ"ל דלחלוחית ממים שנתבשלו פשוט הדבר
 להיתרא, ודלא כמ"ש בהאגרות משה הנ"ל דיש
 אולי להקל" וכאילו עדיין מסתפק ונא בזה. ושפיר
 מסביר גם זאת כזה השלחן שם שזה מבוסס לפי מה
 שפסק הרמ"א בס"י שי"ח סט"ו דמנהגינו כדעת הפוס'
 שאף בלח אין בישול אחר בישול, ואף דבעינו שעכ"פ
 לא יצטננו לגמרי כדאיתא שם, מ"מ מעיקר הדין
 מותר אפילו בנצטננו לגמרי כדאיתא שם ובחזו"א א"ח
 ס"י ל"ז סי"ג, ואין זה רק חומרא בעלמא וכמ"ש בחזו"א
 שם ע"ש.

ויעוין גם בס' שניתת השבת שם באות ל"ב שמביא
 בשם הגרש"פ ז"ל שאמר ג"כ סברת היתר
 בלשפור המין לתוך כוס כשהוא עדיין לח משתי'
 ראשונה, הוא, ד"ל דבחמין שכבר נרתחו לא ינחא
 לי תו בבישול שני והוי מור"ל דגם רש"י מודה
 דאבא"ב, או נאמר כיון דלרוב ראשונים אין בישול
 אחר בישול תו לא הוי ספ"ד לדעת הט"ו בס"י שט"ו
 סק"ג דמותר לנעול חיבה כשהוא מסתפק אם יש בה
 זכובים עיי"ש.

(ח) ואוסיף לכל האמור לכללות השאלה את דברי
 שו"ת החם טוטר חו"ד ס"י צ"ב שכותב
 לבאר דהמדליק נר בשבת כדאי אין בו משום בישול
 רק משום הבערה ולא לשחמט מקום דהנותן שמן בנר
 חייב משום מבשל, ולא משמע דתליא זה במלוגתא
 משא"ל, אלא דלכולי עלמא לית ביה משום מבשל,
 אע"ג דלגבי כשר בחלב ס"ל לגדולי אחרונים דהוא
 בהן במשכן, ושם ה"י בישול הסמנים שדבר המבושל
 היה בעולם והוי צריכים לו וכו', ולכן ענין בישול
 בשבת הוא, שצריך לדבר המתבשל, ועכ"פ נשאר
 בעולם, משא"כ כשכלה והולך ואחר הבישול לא נשאר
 בידי מאומה, אע"פ שמ"מ בישל הדבר והוא ולענין
 ב"ה עשה תרעבה דרחמנא קפיד אמעשה הבישול ההוא,
 מ"מ בשבת פטור דלא הוה כעין בישול סמנים עיי"ש.
 כן מבאר שם הח"ם לפני כן, דמותר השמן שבנר לא
 נתבשל מעולם רק הטיפה שסביב השלהבת ואותו
 כבר כלה והלך לו ולא נותר ממנו מאומה, ואפי' אם
 ה"י שם סמוד לפתילה שמן שנתחממו והפשרו זהו
 בישולו, אותו נתבטל ברוב אותו שרחוק מן הפתילה
 כי ידוע הוא שאין רוב השמן שבנר חם וכמה פעמים
 חנר חלק בקערה ותחתיות השמן פנוי מפני הקור
 יע"ש.

ועפ"ד הח"ס דעת לנבון נקל ללמד על נידונו

קיי"ל תתא גבר וכל מה שנספך לתוך הצונן מקרו
 מעט מעט ואינו מבשל להצונן, וכותב שלפי דבריו
 כששותים המים בשבת שחיות מכלי ראשון והסעונים
 הוא צונן ונותנים מעט סעונים בצנצנת ושופכים עליהם
 הרוחתין מכלי ראשון ושפיר עבדי וא"צ לשפוך מקורם
 החמין להצנצנת ואח"כ ליתן בהצנצנת מעט סעונים
 שהיא כלי שני, ומסיים ע"ו בלשון: "וכן אנו נוהגים"
 ע"ש. וא"כ אלו הנוהגים שם בכניז מכ"ש שאין כלפם
 כל בעיא של איסור חומרא לגבי טפות הצוננים
 שבכוס ששופכים עליהם הרוחתים, ואמנם מביא שם
 לאחר מיכן בסע"י ג"ב דעת יתר הראשונים החולקים
 ע"ו ואוסרים בצוננים מועטים, אבל מסיים בכל זאת
 בלשון: ולפי"ו לדברי התוס' בשבת יש ליוהר לבלי
 ליתן המים מכ"ר על סעונים צונן מיהו לדינא אם נותנים
 לית לן בה לפי שהטור והר"ן והתוס' בספחים מתירים,
 וגם יש לסמוך בזה על דעת הרמב"ם והרשב"א הרמ"ך
 שכתבנו בסע"י י"ט דאין בישול אחר בישול אפי' בדבר
 לח עכ"ל (ויעוין מ"ש בזה גם המ"ב בס"י שי"ח סע"י י"ב
 בביאוריה ד"ה הוא שלא יהיו עיי"ש). וא"כ כ"ש
 דלית לן בה בכעין נידונו (הגם שלא שייך הנימוק
 הנוסף של אין בישול אחר בישול) וכנ"ל.

(ו) כן מה שכותב עוד הספר שם ששמע בשם מרן
 החזו"א ז"ל שנהג לנגב בזה, ומתקבל הרושם
 כאילו אסור, ג"כ לא דק בזה הספר, דיעוין בספר "זה
 השלחן" ח"א לאו"ח ס"י שי"ח שמביא בשם החזו"א
 ז"ל שהסכים דוח נקרא דלא ינחא ליה, וכן גם זאת שאמר
 ז"ל שהיה ראוי להנהיג להר"ח הכוסות במים שכבר
 נתבשלו, אך קשה להנהיג כן ע"ש. ומוכח מזה שהיה
 סבור שמדינא אין לאסור שאל"כ לא היה מפטיר את
 דבריו שקשה להנהיג כן אלא היה מורה ונא שצריכים
 להנהיג כן, ושאתרת אסור, ופשוט.

ושפיר כותב בזה השלחן שם שיסודי היתר בזה
 משום דהוה פסיק רישא דלא ינחא ליה דלדעת
 הערוך מותר, וגם להתולקים אינו אסור אלא מדרבנן
 אבל חיובא ליכא וכמ"ש המשנ"ב בס"י ש"כ ס"ק ג"ג,
 ולכן כשיש עוד צד סיכואת סמכינו שפיר על הערוך
 וכמו שביאר המשנ"ב שם בס"ק ג"ה, ובנדו"ד יש עוד
 צד סיכואת דהא דעת הרשב"ם בתוס' שבת ד' מ"ב
 ע"ב ובטו"ד ס"י ס"ח דעיריר מכ"ר הוא ככלי שני
 ע"ש. ומוסף ע"ו עוד צדדי היתר שכתבנו לעיל
 באותיות ד' ת'.

ויעוין גם בספר שו"ת יביע אומר ח"ד חא"ה ס"י
 ל"ג שהח"ב והעמיק הדיבור בשיטת הערוך,
 ונא עלה גם בתלוגתא אם עירוי ככ"ר או לא, ודן
 גם בדינא דחצי שיעור, וזאת הלכה העלה שמותר מצד
 הדין לערות מים המים לתוך כוס שהרדח בצונן ועליו

ע"פ

ע"פ

שמדברי הגמ"ר שמשם הוא מקור דין זה מוכח שחייב
 המבשל הוא לא עבדי המים כי אם מפני שהבדר מתרכך
 תחלה, דכל דבר המתיבש בתחילה מתרכך מחמת
 הלחלוחית שבו ומתקשה ע"ש, ולפי"ו לא תקשה על
 הח"ס, ד"ל דגם הוא הכריע להלכה שהוה הטעם גבי
 בגדים, ומשום מבשל המים אינו חייב באמת גם כס'
 בחינת טא"צ להמים המתבשלים וגם הולכים לאיבוד
 ואינו חזקה למלאכת המשכן.
 (ט) לאור כל המתבאר ובצירוף כל האמור נראה דאין
 לאסור עירוי מים רותחין לתוך כוס לתה
 ממים צוננים, והנהג להם לישראל וגו', ומכ"ש שאין
 כל לתה דחשש איסור בעירוי רותחין לתוך כוס
 לתה ממים צוננים מבושלים כגון משתיה קדמת,
 וכדומה.

המים הרוחתים עליהם מתבשלים המה ברוב המים
 המבושלים והיו כלא היו א"כ אין זה חזקה כלל וכלל
 לבישול הסמנים שהיו במשכן ואין בזה משום לתא
 דמבשל כלל.
 איברא דקשה לי על הח"ס ממה שנפסק בשו"ע בס"י
 ש"א סע"ף מ"ו דבגדים השרוים במים אסור
 לנגבם סמוד לאש, ומבאר המנ"א בס"ק ג"ו, דהאיסור
 משום מלבן או משום מבשל, ושם הא הרי ג"כ א"צ
 לבישול המים, והמים הולכים ונלסם מיד.
 ומצאתי בס' שניתת השבת מלאכת מבשל סע"י ט"ז
 בבאר והצבות ס"ק ל"ו שהקשה באמת על
 דין השי"ע דלמה יתחייב על המים משום מבשל, הא
 א"צ להמים המתבשלים הולכים לאיבוד, ומביא

5

וראייתו בשו"ת משנה הלכות ח"ו סי' ס"ז שכתב בזה וז"ל בדבר שאלתו בכוס ריקן שנשארו בו צחצוחי מים אי מותר לשפוך בו מים רותחין מכלי ראשון בשבת או דלמא חיישינן משום בישול דצחצוחי מים, הנה אמת אגיד כי לא ראייתו מרבנן קשישאי שדקדקו בזה וכו' ולפום ריהטא היה נראה פשוט דלכן לא הקפידו על זה כיון דצחצוחי מים דבר מועט הוא והשופך לתוכו מים חמים בטל לגמרי ואין כאן בישול ואין דרך

6 בישול בכך, וכיון דאין כונתו לבשל ואינו נהנה מהבישול הזה וגם אין דרך בישול בכך, מדיג דאי לא גזרו רבנן ולכן שפיר לא דקדקו בזה עכ"ל.

יש לדקדק בדבריו; הנה סברתו הראשונה של בעל משנה הלכות שלישי"א דצחצוחי מים דבר מועט הוא ובטל לגמרי ואינו נהנה מהבישול, כבר הוזכרה בספר שביבת שבת בפתיחה להלכות בישול סי"ב, והקשה שם על זה מדברי המג"א סי' ש"ח סי"ק ל"ח [הובא להלכה במ"ב סי"ק ע"ח] דאסור ליתן בשר רותח לתוך רוטב צונן שהבשר הרותח מבשל הרוטב כדי קליפה, והלא גם התם הווי הכדי קליפה רק דבר מועט, ומתערב בכל הרוטב, ואינו נהנה ממה שנתחמם אותה קליפה מועטת כיון דמתערב עם כל הרוטב, ואפילו הכי אסור. ומשי"ב עוד במשנה הלכות דאין דרך בישול בכך, אינו מובן, דאם כן בכל עירוי כלי ראשון נימא דאין דרך בישול בכך, ועוד דאי"כ בהך ציור 6 שהבאנו לעיל בשם המג"א דאסור ליתן בשר רותח לתוך רוטב צונן, התם נמי נימא דאין דרך לבשל רוטב ע"י הנחת בשר רותח, ועל כרחך דכיון שעכ"פ מבשל, לא אמרינן אין דרך בישול בכך.

ומשי"ב עוד דאין כונתו לבשל, צ"ע דהלא פסיק רישיה הוא, ואע"ג דהכא מיקרי פס"ד דלא ניחא ליה הואיל ולא איכפת ליה בבישול הטיפין, הלא מנהגינן להחמיר בפס"ד דלא ניחא ליה אפילו בחשש איסור דרבנן וכל שכן הכא שיש בו צד איסור דאורייתא. וראייתו בספר זה השלחן בסי' ש"י"ח שכתב דמעיקר הדין יש להחמיר בזה אבל אין למחות ביד המקילין. ותוכן דבריו דהכא הווי פס"ד דלא ניחא ליה [וכתב שם שכן שמע מהחזו"א וצ"ל דעירוי על הטיפין הווי פס"ד דלא ניחא ליה], ואע"ג דבעלמא מחמירין בפס"ד דלני"ל אבל במקום שיש עוד טעם להקל שפיר מקילין [כמשי"ב במ"ב סי' ש"ב 26 סי"ק נ"ה], והכא יש לנו טעם אחר להקל דהא שיטת הרשב"ם ורבינו יונה דעירוי כלי ראשון דינו ככלי שני ואינו מבשל הטיפין, והגם דלא קי"ל הכי מ"מ יש לסמוך אסברתם בפס"ד דלא ניחא ליה, ולכן אין למחות ביד המקילין ובפרט שהוא דבר שלא ישמעו לנו להחמיר עכ"ל. וע' בשו"ת שבט הלוי ח"ו סי' מ"ב אות ב וז"ל אשר שאל למעשה האם צריך לייבש הכוס לפני ששופכים בו מים חמים וכו' דרכי להקל אחרי הכאת הכוס על 31 היד וכיוצא בהוציאו עיקר ליחת המים, והנצוצים שנשארו עוד איננו עוד בגדר בישול כלל דלא נתוסף לו כלום בזה ואינו נהנה מן הבישול ע"ש.

25
Shabbos
Kifek
P. 23

26 מרה סג' תיורא פ

ובסי' פני שבת עמ' ע"ה מביא תשובה מהאדמו"ר מקלויזנבורג שליט"א ליישב מנהג ישראל שנהגים דיתר בזה, וכתב, דלא ראה לרבנן קשישאי שיחמירו בזה, וכלשון הזה כתב ג"כ בשביתת השבת מלאכת מבשל סעי' ל"ב, וכ"כ להתיירא בשו"ת משנה הלכות ח"ו סי' ס"ז. ותייש דכיון שאסור לנגב כוס שפיה צר אפי' במפה המיוחדת לכך (עיון מ"ב סי' ש"ב סק"ס ומשי"ב שם בהערה 43), אולי מטעם זה לא החמירו לנגב הכוס לפני עירוי המים, שלא יבואו לידי איסור טחישה.

28 Rav R. L. P. 571

27 ט"ו ס"א נ

Tosafist explains that the temperature of the heat is not the sole factor in the Bishul process. Substances that do not generate their own heat, but merely absorb heat from another source, tend to rapidly lose their heat as soon as they are transferred from the original cooking vessel to a second vessel.

This loss of heat occurs because there is a natural temperature exchange between the cool walls of the unheated second vessel, and the warm liquid poured into it. The walls of the second vessel absorb some of the heat of the liquid poured into it; the liquid in turn loses all of that heat.

Tosafist further explains that because the liquid in the second vessel is in the process of losing its heat, it loses its Halachic heat intensity, and cannot cause Halachic Bishul, even if it is much hotter than Yad Soledes. (The term intensity here does not refer to a degree of temperature, but rather to a specific Halachic property of heat in the context of Bishul, as explained above.)

ושמוע מהם כל מי ח"ט
שכא. כהנא ח"ט ח"ט
כל מי ח"ט ח"ט ח"ט ח"ט
ח"ט ח"ט ח"ט ח"ט ח"ט
ח"ט ח"ט ח"ט ח"ט ח"ט
ח"ט ח"ט ח"ט ח"ט ח"ט
ח"ט ח"ט ח"ט ח"ט ח"ט
ח"ט ח"ט ח"ט ח"ט ח"ט
ח"ט ח"ט ח"ט ח"ט ח"ט
ח"ט ח"ט ח"ט ח"ט ח"ט
ח"ט ח"ט ח"ט ח"ט ח"ט

3

According to this explanation, it may be concluded that a substance that is in the process of cooling and losing heat cannot cause Bishul in any other substances.⁶⁷

29
סע

On the other hand, a pot of hot soup in which the soup was originally cooked (Kli Rishon) can cause Bishul even if it is only at the minimum temperature of Yad Soledes, because the walls of the original pot retain and thus "stabilize" the heat, allowing for only a very slow heat exchange. This grade of Secondary Heat can therefore cause Bishul.⁶⁸

30
א"ת
ש"ס

הרכה ב שהמבשל בתולדות האור כמבשל באור עצמה.

קח חתי והוי הכבוי ע"י כמו ומייב בטמנו י"ב י"ג
שנפח בכלי ושכרו חייב נזק שלם וכן אולא שיטה ירושלמי
בבא קמא דלא כהלמודין דמחשיב זה ללחיות ורק כסיד אמר
גבי הטילה גללים כיון דמנופה גרין ויש ג' כן למדט מזה
דעל כח כמו אינו מחשיב גבי שבת. כיון שכן נראה לאטיב
דתולדה ראשונה הבאה מן האש חייב אם מבשל מ"מ על
תולדה של התולדה כמו דבר שנתחמם במים שהוחמו מן האש
בגון ברזל שכל בקדירה חמין ונתחמם חו"א ללה זו בילה
פסור דהוי תולדה ותולדה וכמו שכתבנו לא חשיב כמו גוף
הדבר ק' תולדה תולדה האש לפי דומק יתוסף אלל האש
נפקע ממנה שם האש והוי חומה כחוס טבטי שליט מסיבת
לאש כמו חמין טבטיא. ופוק חוי בפרק כילד לולין דף ע"ה
שקול וטרי אם חשיב תולדות אש כאש ובירושלמי שם דפלוני
ר"ג ורבנן יעו"ש אבל תולדה דתולדת אש לא חשיב אש בשום
דוכתא וי"ב.

דנה דע דכמה עניינים מלאנו דכח כמו לא חשיב כגופו
והוא לענין רליחה במשם דף ס' דמאן דשרף פיסא
לדיקלא וחרת המרי ואיל המרי וקטיל כו' דהוי כח כמו
ופסור. וכן בשבת מלאנו שחייב בזרק מרשיה לרשעה והי'
בזרק וטושה חבורה דמייב ע"י כמו אבל ע"י כח כמו לא
שמשנו שיתחייב וכמו כן גבי זו בעירובין ליה מחמת רעדה
בדש"י שם דהוי כח כמו יעו"ש וכו' ביארתי הירושלמי פרק
במה מדליקין הלכה ה' הבטיר וכבה בפניחה אחת חייב שהיס
פ"י כי הוי שמי נרות לפניו אחת כבויה ואחת דולקת. והבטיר
אח הכבוי ונמשך האור מהגר הדולק אליו וכבה במקומו
וכי כן דרך נר הדלקת תחת נר אחרי ח"ר אבדתי כו' הדא
אמרנו נפח בכלים ושבתן משלם נזק שלם ולענין תרנגול קאי
דלחיות באדם לא אשבתן דעל חילוי מייב נזק שלם וכמו
שאמרו בפרק כילד הרגל דף כ"ב ע"ש ברש"י וטעמא דאש
המשוב הכפיתה כחמו אש כן הכבוי שהיה ע"י הדלקת הכר
התחממה שמשך אליה האור של הכר האחרת וככתי

וכיון שכן נראה לנו לומר בכשרה שהיס דקדירה היא
עלמה מהני להבישול ע"י פרק כל שעה כ"ז דקדירה
חשיב גורם. ח"כ בכלי שני אף כי איכא דבר המבשל בכלי
שני וכליטנא קמא גבי מלה. אם יחוב בכלי שני אינו חייב
משום מבשל. דכמים של כלי ראשון הוחמו באור והוי חוס
שליה תולדת אש ואח"כ מהחמם מתוכם הקדירה הכלי שני
וחוס הכלי שני הוי תולדת תולדת האש וחומה כחמי טבטיא
וא"כ המלה מבשל ע"י חוס המים שחוס שלהן תולדות אש
ע"י חוס הקדירה דהוי חומה כחמי טבטיא ופסור משום
מבשל.

31
ע"ז הרב
שיתוף

י"ב אמור ליתן תבלין ה בקערה ולערות עליהם מכ"ר שהיס"ב מפני שעירי מכ"ר
מבשל כדי קליפה ואם עירה אוי הקליפ' אסור' מפני שנתבשל בשבת אבל
אם עירה תהלה מהכ"ר לתוך הקערה מותר ו ליתן אח"כ התבלין לקערה מפני
שהיס כ"ש אין בו כח לבשל ואפי"ן להמחמרים בכ"ש לענין אסור והיתר
שחברים שיש בו כח להבליע ולהפליט כ"ז שהיס"ב מ"ם אין בו כח לבשל אע"פ
שהיס"ב ואינו דומה לכ"ר שמבשל כ"ז שהיס"ב לפי שכ"ר מתוך שעומד (אצל
האש) על האור דפנותיו חמין ומחזיק חומו הרכה ולכך נתנו בו שיעור כל זמן
שהיס"ב משא"כ בכלי שני שאין דפנותיו חמין והולך ומתקרר :

כ"ש. וע"ש בראש יוסף. וע"ן להלן פכ"ג הערה פז. ונראה דהיינו דוקא כל זמן שהאש
או החשמל דלוקים, דומיא דאמבטי דחמי טבטיא. דאמרינן. הצנורות מקבלים שם של כלי
ראשון משום חבורם לאש, דמה לי סיר גדול ומה לי סיר עם צנורות ארוכים. ויתר על
שמעתי בשם התו"א זצ"ל, דאם שופך מים מתוך דוד שעומד על האש לתוך כוס,
מקבלים המים שבתוך הכוס שם של כ"ר, כיון שבשעת שפיכתם היו מחוברים לכ"ר
שעומד על האש (אלא שדברי התו"א צ"ע, שהרי מצונו דקילוח מקדירה רותחת שהלך אל
קדירה צוננת ולא נפסק הקילוח, דין עירוי עליו, כו"ד ס"י צב פ"ג ז' ברמ"א. ומיירי
שהקדירה הרתחת היא אצל האש, וכמבואר שם, ואם כדברי התו"א היינו צריכים לאסור
כולה. אלא דע"ש בו"ד ס"י צא בפמ"ג מ"ז ס"ס ה. ס"י צה בפמ"ג ש"ד ס"ק יח וס"י מה
אבדרכי תשובה ס"ס טט. שיש סוברים שעירוי מכ"ר שעומד ע"ג האש אסור כולו. אמנם
ע"ש, דאע"כ גם הם סוברים שהאיסור הוא משום שמבליע ולא משום מבשל. וכן י"ל
לדעת התו"א, ולא מבואר בשום מקום דהא דס"י שיה ס"י י' וע"ש במ"ב ס"ק ע"ד,
מיירי דוקא באין הקדירה עומדת על גבי האש. ושפעתי מהגרש"ז אויערבך שליט"א,
שדברי התו"א כתב גמי הפמ"ג ס"י שיה א"א ס"ק לג ובו"ד ס"י צה ש"ד סוסיק יח,
אולם החמודי דניאל כה"י כ"ר, הרבה להשיב עליו ופסק דלאחר שנפסק הקילוח נחשב
לכ"ש. וע"ן גם חו"א יו"ד ס"י ס' ס"ק ה סודיה השי"ך). אבל אם הסתה הודו כבר
הוסקה והצנורות המובילים אל הברז הם צוננים, אין על הצנורות אלא דין כ"ש. גם
אם יתחממו ע"י זרימת המים החמים כדי שהיס"ב, דמה הסברה של כ"ר, מתוך שעומד
על האור דפנותיו חמין ומחזיק חומו זמן מרובה, שבת מ ב תודיה ושי"ב, וזה לא שייך
לכאן. וע"י שו"ת שו"מ מהדו"ה סוסי"א.

32
ה"ה
see
ס"א ה"ה קכ"ז

7

3

כלי שני (פרוש, הכלי שצורה לתוכו מקלי שבשלו בו) אינו מבשל אפלו אם היד סולדת
 וואמנם פיון דיש דברים המתבשלים אפלו בכלי שני ואין אנו בקיאים, יש
 לחמור שלא לתן שום דבר דשן בו בשול אפלו בכלי שני פל זמן שהיד
 בו. ולכן יש לזהר במלח ובצלים בשבת שלא לתן בקערה וכל-שפן
 על עליהם מקלי ראשון (שם). ואם הוא רותח פל-פך עד שהיד נכוית בו.
 לי דלקלי עלמא מבשל (עין בחבורי שער-צדק פרק ב').

(33)
 ק"א
 כ
 3
 6

36 577 סע

טו השמן משריד לעוקה וכו' פסחם הם כמאן רביש :
 ויהי הם ביותר וכו' טיבם פירוק דשפת פונדיו ולפיכך
 שני מבשל ולכן קייל בכל הולתם (שם ב' פירי פירי) דכלי שני
 מבשל ויאל דום סידר רביש פתח בכני שמבשל בו על גבי האש
 דומה לו כום מבשל היינו דום האש
 מבשל דום יתן דשפת ולקורו דום
 דומה. חיל נסירוס טמאה
 לו גמא פוטו נקודים שנייה
 המבשיל כל זמן שיהו טמאה
 טמאה מבשיל גם פנייה
 נפרד דלתיג דשפתם גימליה
 שני דום משיב בישור נסירוס
 מבשל סוקרם כיון שנייה
 סוף מבשיל נמכילם נסירוס
 וזה דומה נקודים וטמאה
 דמילתא נקט וסיה למחנה
 כום טמאה דום בישור. וכו' דום
 נקודותיו הנרטיקם טמאה
 בכלי שני טמאה שומר בה
 רשעה עם בן כלי שני
 גר רבי כן כן היד טמאה כן שפן סיד טמאה. טמאה
 דשפתם טמאה שפן סיד טמאה פירק על גמא כני שני טמאה

35 578 סע

ג אחד משהו דברים
 קובע למעשרות ואלו הו
 הבית המקדש האש המלח
 התרומה השבת. וכולן אין
 קובעין אלא בדבר שנגמרה
 מלאכתו :

34
 ק"א
 כ
 ע"ע

37 579 סע

ז' ומדברי הב"א הו"ל למדנו שני חומרות הא' דאם
 היד נכוית גם בכ"ס אסור הב' דאם היד
 סולדת אסור להניח להסתמם ס"י היד נכוית דכביס"ב
 אינו רק מד"ם ובהיך נכוית הוא מה"ת והנה אם אמנם
 דבריו נהנו להחמיר בסברת אף לא מליטו לו חבר בכל
 הפוסקים (הגם כי הב"י מהרש"ם חמה ג"כ שלא הביאו
 ד' סר"ם במעשרות) ומה שנסתיים מד' הטור ה"י ש"ח
 ס"י דאם לרחילה אסור אפי' בכ"ס לפי שהוא מחממן
 סרבה, הנה שס כ' החוס' שהוא איסור דרבנן, ואם ה"י
 מה"ת אף סתמו כ"כ בחיבור סקילה דומין טובא גם
 ||אכשיל שהוא לאכינה היד נכוית בו ואף סתמו להיתר
 והרמב"ם בהב' בחיבור שנוסח ליתן הכלין לכ"ס ח"ט"ו...

38 580 סע

ד) האם יש לחוש לדעת הח"א דכלי שני מבשל
 ביד נכוית בו לכ"ע האם יש לחוש ליד נכוית בו אף
 בכלי שלישי.
 תשובה : לא שייך לידע מנהג בזה משום דמחמירין
 אנו בכלי שני בכל דבר משום דיש דברים שמתבשלין
 גם בכלי שני ולא ידוע לנו שלכן החולק ביד נכוית
 לא מצוי שיהיה נוגע לנו לדינא. וליד נכוית בכלי שלישי
 שהוא נוגע לכל הדברים נהוגין שאין מחלקין דבכל
 פלי שלישי מקילין. אבל אין ללמוד ממנהג זה להקל
 גם בכלי שני דאפשר אף להח"א ליכא איסור בכלי
 שלישי אף בנכוית ואולי ליכא כלל מציאות זה

39 581 סע

ו) דגם מסכסא כיון שנכחים בו עדיין כמו אמו ומבשל כמו כ"ד.
 איצרא, פשוט מאד דסתימת הש"ס שלנו וכל הפוסקים
 דלא כחיי"א, עיין בכל הפוסקים יריד פוסק"י ס"ס ונכרי ק"ה
 ס"ב, וסתימת הש"ס שנת מ' ע"כ דטול בכלי שני וסן דלא
 סלקו בזה ולא נשאר לנו רק סברת המוס' דכיון דאין דפנות
 למחממות דלא עמד על האש אין כמו אמו לבשל. והשפת
 נהי דאין אנו נקיאים כ"כ בזה, מכ"מ גם המחמיר לא צריך
 להחמיר רק מיד אחרי הבישול צריך ועירה לכ"ס שאו סומו
 עוד גדול, דכיון דכל פיקר הדין של החיי"א מפוקפק, גם
 המחמיר לא צריך יומר, וגם רק בכלי שני לא בכלי שלישי.
 דע ח"י ס"י

40 582 סע

סכא כוסין מקיב שבת שרין אותו כוסין בשבת וכל שלא כן כוסין
 מקיב שבת מרדין אותו כוסין בשבת תין מן המליח דשן (והגם
 מלחין קטנים) "שקלים האיסופין שרדיתן ו' היא נכרי מלאכתו :

4

1: *Kallei Habishul* (קל הבישול) (41) *Ravitzki* p. 578.

Foods and substances that are especially sensitive to heat are deemed more readily susceptible to Bishul than most other foods. These foods can therefore become cooked even in a Kli Sheini. The Bishul-sensitive types of foods are known as *Kallei Habishul*.⁸⁹

The Mishna (Shabbos: 145b) states that the following foods are highly sensitive to heat, and are therefore classified as *Kallei Habishul*:

Spanish mackerel

- Old, salted fish (e.g. herring)
- Highly salted meats⁹⁰
- Spanish mackerel (of the Scombridae family)

One may not place these foods into a Kli Sheini, or even pour hot water from a Kli Sheini onto them.

These foods are unusual in that they can be made edible by applying a low grade of heat. For example, highly salted fish or meat (referred to as *מליח הדשן*) can be made edible by simply pouring hot water from a Kli Sheini over them.

Similarly, the Spanish mackerel (called *קללים האספנין*), is a spiny-finned food fish (related to the tuna family), which has a very thin, tender skin. Consequently, even a low grade of heat can "cook" this (or any similar) fish to the point of edibility.^{89a}

However, beyond the examples cited above, the Talmud does not specifically identify which foods are *Kallei Habishul*, and which are not. This of course creates a problem with the practical application of this Halacha.

The general consensus of Poskim appears to be as follows: Any food that is finely ground, is thin and flaky, or is of a soft and absorbent texture can be considered "Kallei Habishul".⁹²

42
ו' ו' ו' ו'
פ' ו' ו' ו'
פ' ו' ו' ו'
ו' ו' ו' ו'
ו' ו' ו' ו'
ו' ו' ו' ו'

ואין בישול תלוי לא בכ"ד ולא בכלי שני אך לפי שהוא דבר המתבשל פעמים שהוא דבר רך ומתבשל אף בכלי שני ויש דבר קשה שאפילו בכלי ראשון אינו מתבשל ויש דבר המתבשל בכלי ראשון ולא בכלי שני כדאמרי' בפ' בירה [מ"ג ב'] סבר רב יוסף למיסר מלח כתבלין דכ"ד בשלה דכלי שני לא בשלה א"ל אבוי תני ר' הייא מלח אינו כתבלין דבכלי שני נמי בשלה ופליגי דרב נחמן דאמר רב נחמן צריכה מילהא כבשרא דתורה ואיכא דאמרי סבר רב יוסף מלח הרי הוא כתבלין כו' דבכלי ראשון נמי לא בשלה והיינו דאמר רב נחמן צריכה מילהא כבשרא דתורה שלא (מד) כל הדברים שווין למלח איכא דאמרי וכשרא דתורה בכ"ד לאו בישול לפי שראשון בישולו הלכך יחרר אדם שלא להכניס בשבת שום דבר בכלי שני ואף בכלי שלישי שהייד סולדת כו' שאין אנו בקיאים בדברים רכים וקשים מי הוא מתבשל בכלי שני ומי הוא שאינו מתבשל ואמרי' בחולין פ' כל הבשר [ק"מ ב'] איהו

ולענין שאר משקין, יש⁵¹ סוכרים שרינם כמים ושמן ואינם מקלי הבישול, ויש⁵² הסוכרים שאינם בכלל מים ושמן ואסור לערותם לכלי שני דחיישינן שמא הם מקלי הבישול.
וחלב בזמננו לכו"ע מותר⁵³ ליתן לתוך משקה רותח בכלי שני, שהרי החלב מפוסטר, ודינו כמבושל (אף שאינו מחומם 100 מ"צ).

43
פ' ו' ו' ו'
פ' ו' ו' ו'
ו' ו' ו' ו'
ו' ו' ו' ו'

9

b-1) Pouring cold water into hot liquids

It is permitted to pour cold water into a hot Kli Sheini. Therefore, one may pour some cold water into a very hot cup of tea, or into a very hot bowl of soup to cool them down. This is permitted even if the tea and soup remain Yad Soledes after the cold water was added. As explained earlier (Chapter II; C/c-2), water does not become cooked in a Kli Sheini.

44
Rachbeitz
p. 653

Although it is permitted to pour cold water into a hot Kli Sheini, it is absolutely forbidden to pour a small amount of cold water into a *Kli Rishon*. A Kli Rishon, even after it was removed from the blech, can cook almost anything (see Chapter II; C/a, earlier).

Examples:

- One may not pour some cold water into a hot pot of soup to reduce its heat.
- One may not pour cold water into a hot pot of cholent to loosen its consistency.

45
נ"ל ע"כ

טו) טוב להמנע מעירוי מים מכלי ראשון על סוכר, סכרין, על קפה גמס, על תמצית מרק, אבקת חלב או אבקת קקאו המוכנה לשימוש וכי"ב — אפילו אם אלה כבר נתבשלו בתהליך הייצור, אלא יש לשפוך תחילה את המים החמים בתוך כלי שני ולהוסיף את החומרים האלה לאחר מכן (קלח); וראה להלן סעיף נג.

טז) בעשיית קפה גמס (איסטננס קאפע) מבשלים את הקפה ואח"כ מבישים אותו באויר תם ביותר. האם משום זה יש להחשיבו כמבושל כ"צ, או שמא משום שאין טעמו כשנימוח בקרים דומה לטעמו כשנימוח בחמין י"ל שהוא כמשייג בערה"ש ט"י שייח סכ"ח בני ט"י שאף אם מבשלין אותו אין הבישול לבשלו

46
נ"ל
50:38:3

אלא רק לעשותו פירא כדי שיהי ראוי לבשלו, ומשום כך שייך בו בישול.

תשובה: פשוט שאם האמת שקפה גמס נתבשל במים אחר שקלו גרעיני הקפה הוא דבר מבושל אם בשלו כל צרכו. ומסתבר שהוא אמת מדגמות הקפה וגמס לגמרי וגם התום של שמונה מאות שבשביל זה נתייבש כל כך שנעשה אבק הוא ג"כ בשול, וממילא אין בשול אחר בשול הוא יבש הוא, נגמט שמדגישים טגס אחר בקפה שנמוח במים קרים מקפה שנמוח במים רותחים אינו כלום כדהוכחתי במלת (לעיל ט"ו), מה שנחמקת ע"פ משי"כ בעה"ש בסעיף כ"ח דאסלו אם האמת דנתבשל הטיי הוא רק בשול לעשותו פירא, לא מוכן כדגתו דאם אך היה בהטיי מעשה בשול ממש דאי הוא בשול אף שהיה לעשות פירא, ואולי כוונתו שתויגן מזה שעלי הטיי לא סגי להו בבשול ההוא אלא העיל בשול הראשון שמעשה יוכלו לבשל גם בבשול הזה שכל אחד עושה בביתו, וכתורמוס (שבת ע"ד) שמבשלין אותו ד פעמים שלא נחשב מבושל כל צרכו עד שיתבשל כל מה שצריך. וזה ליכא בהקפה שנתבשל

לגמרי, ומה שהביא השע"ת (שי"ח סי"כ כ) ממח"ב בשם זרע אמת שאסור לערות מכלי ראשון על צוקער אף שמבשלין אותו אינו מטעם דאין הדרך לאכול בעיניה שמה בכך וגם דאי הדרך גם לאכול בעיניה לתינוקות וגם לגדולים, רק שהוא מחמת שאין רוצים לאכול דבר מתוק הרבה דגם דבש אין אוכלין הרבה כדאיחא בקראי ול"ש צוקער שעוד יותר מתוק, וא"כ בהכרח הוא מטעם אחר אולי נסתפק דשמא אינו מבושל או מחמת שלא ידוע לאינשי, וקפה גמס ידוע להאינשי שהוא מבושל, וגם כמדומני שנוהגין להיתר בצוקער כהפמ"א שמביא שע"ת שם. וכן משמע ממ"ב סי"ק ע"א. איברא דאני מתמיר לעצמי בין בקפה גמס ובין בצוקער ליתן בכלי שלישי אבל לדינא אין להחמיר.

10

(47) 47 37 38

וכתוב במבר'ל הלכות פסח וז"ל והמגשיל על ידי עירוי שסוף הרוחחין על הכלי להגשילו יזכר שיטפוף המים הרוחחין דוקא מן הכלי
 שבשלו בו והוא הנקרא כלי ראשון ואלו יטבחו מן הכלי שבו הרוחחין בכלי אחר ולערות ממנו להגשיל משום דכלי שטבחו עמו
 הוא כלי שני ונחשב בו כישול הרוחחין ערס שמגשילין אכן אם שוהה את הכלי שטבחו עמו חוץ הכלי שמגשילין בו הרוחחין ובטור הוא
 שם מעלין המים רחוקה שפיר מחקרי גם הוא כלי ראשון עכ"ל. מדברים אלו משמע שאם שטבחו מכלי ראשון והולילו רוחחיהם מקרי
 אח"כ כלי שני ויש בו דין כ"ס ותמסחי מאד על זה דהא צעודו בכלי ראשון בכלי שטבחו בו גם הוא כלי ראשון דהא מגשילין בכלי
 ראשון כלים ומפליג מהם הצלוע וכן ק"ל בתורה כף איסור לקדירה דאוסר הכף אפילו אם מולילו הכף ממנו והיאך נחמד כאן שבשעטיל
 הכלי שטבחו מכלי ראשון נעשה כלי שני כיון שבא עליו שם כלי ראשון מי נוח לו אח"כ שם אחר והלא כלי ראשון שמו עליו אף אם נעקר
 מאש ה"ה נמי זה שנעקר מהרוחחין שהיה כלי ראשון. וחו דאם שטה שם קלה מודה מהר"ל דנשאר עליו שם כלי ראשון ואם קן מוחן
 מפיס כמה תהא השטייה וכמ"ס הטור א"ח סי' תכ"ב וז"ל כחז רי"ף מבהי למאני צנו יורה עד דפלטו וכחז אבי עזרי מי יודע לשער כי
 ה"כ ינמא כך מי יודע לשער שיעור השטייה בזה. ועוד ראה מפ' כירה דאמר ר' שמואל בר הדימי נכנסתי אחר רבי למרחץ בצפת
 אבו' וז"ל טול בכלי שני כדי שיחמטע המום. ואין לטעות ולומר דהכי קאמר שבכלי שני יטבחו מן האמבטי שהוא כלי ראשון וממלא למד
 שבכלי שטבחו הוא כלי שני זה אינו דאם כן היה לו לומר שהם עול בכלי ותו וכו' דלוי חפרש דמה שאמר בכלי שני קאי על טול דיינו
 שבשעת נטילה יהיה כ"ס הא ודאי אין שייך לומר כן דבשעת נטילה מן הרוחחין הוי כלי ראשון שהרי בחוכה הוא וג"כ ח"ל שיהיה כלי
 שני אחר שיהא מן המים דהא טול כ"ס קאמר שמוע מיניה שבשעת נטילה אמר לו ולא על ההולאה שאחריה וכו' דכשהולאה מי שם עליו
 שם כלי שני דלטו כל כלי ראשון אחר שיתקרב יהיה עליו שם כלי שני. וחו דההוספות כהבו ההם דעיקר החילוק שבין כלי א' לכלי שני
 הוא דכלי שני מתקרב ממחה שאין דופנותיה ממין ע"כ הולך ומתקרב וזה ודאי דופנותיה רוחחין שהרי הוחמו ברוחחין דכלי ראשון אלא
 דבר פשוט דה"ק רבי טול מן המים בחיזה דבר וחטאו לכלי שני דיינו שיערם אוחו לכלי שני ככל כלי שני שבחלתו וחדע דאם היה כאן
 רבואה בזהו כלי ראשון שנעשה אח"כ שני היה לו שם לומר חידוש זה במקום דליפיק מיניה כלי שני אינו מבטל טפי היה לו לומר דאפילו * כלי

ראשון נעשה כלי שני ואינו מבטל גם הטור א"ח סימן ש"ח
 בשהעתיק דין זה של טול בכלי שני כו' לא כתב אלא אם היה ממין
 בכ"ס ויכל ליתן לחוכו כו' ולא כתב שיטבחו מכלי ראשון ואפ"ה יתן
 לחוכו אלא פשוט שזהו אינו רחוקה מפורשת עוד ממ"ס בחגודה הביאו
 בא"ח כלל ס' וז"ל זבוב הנמלא
 בקערה מוחר דהוי ספק ספיקא
 שמה בכלי שני נפלה ואח"ל בכלי
 ראשון שמה כשהולילו הזבוב והיינו
 בכף היה ס' בכף עכ"ל וכן לענין
 האלצה בי"ה טמאה בכף וכ"כ
 בש"ד ובטור לענין האלצה זבוב בכף
 פי' ק"ז הרי שהר"ד ס' במרק
 שבכף נגד הזבוב והיינו דחשיבה
 לכלי ראשון אע"פ שהולילו מן
 הקדירה דכל זמן שהיה בקדירה אין איסור מחמת זבוב דהיה שם ס'
 ריק אחר שהולילו בכף אוסרו ועל זה אמר שמה היה ס' בכף שמוע
 מיניה דעדיון שם ראשון על הכף אע"פ שהולילו וכן מוכח מפסק
 רמ"א בס' ק"ז שכתב אבל אם היה מעט מהשבטיל עם האיסור בכף
 והוחזר לקדירה לריק ס' גם נגד מעט השבטיל שהוא נעשה נבילה
 בכף שמוע מיניה דהכף הוא כלי ראשון בזה שטבחו מן הקדירה
 ואוסר מרק שבחוכו עד ס': ושוב ראינו בת"ה ס' קש"ה לענין

111, שם (מי"ב ט"ז מ"ה), במבואר שם בסוף הביא,
 שאם שטבחו בכף בכלי ראשון לתוך קערה
 או החמין שבתוך הקערה, היא כלי שלישי, ועין
 במ"ב להלו (בסי' פ"ו), שמבואר שם י"א, שאם
 שטבחו בכף מהב"ר, אינו נשתנה ונשאר כלי ראשון
 בהכ"ז ג"כ עכ"ל.

48

הנה פשוט, כיון דיש פלוגתא, אם כף שטבחו לכ"ה,
 יש לו דין כ"ה, כמבואר בטו"ז שם (סעיף י"ג,
 וזי"ד סוסי' י"ב), וממילא הוי ספיקא דדינא, על
 כן נספק שבין כלי ראשון לשני החמיר, ובנספק
 שבין כלי שני לשני הכף, והחילוק מוכן, וזיתור
 נדון (שבסי' מ"ה), שם מחזיק אפילו בכ"ה,
 ואף שכרמ"ח החמיר אפילו בכלי שני, מי"ח נספק
 כלי שני כלי שלישי, בודאי יש להחיר, וזה שיעור
 המ"ב וק"ל.

סדר כלי הסעודה, ששופטין מן הקדירה לתוך קערה גדולה, ושואבין
 מן הקערה בכף ומחמין ללוחות לל אחר ואחר, ופסחים
 שאבין מן הקדירה ומחמין לתוך כללוחות, ואם שואבין מתוך
 הקדירה בשעה שביא על האש, כף עלמה נעשית כלי ראשון, והלוחות
 מצרית כדי קליפה, [שם ט"ז ס"ס י"ב ונכ"כ ס' ע] ואם שואבין
 מן הקדירה לאחר שהצניח מעל האש, נראה מודברי הראשונים
 שהביא הפ"ח שם שמה שבכף הוי דין כלי שני, וצדק כלי שני כגו
 ככרית מן יוד ס' ק"ה ס"ב לכתור דיעבד, וכשי"כ אם מערין
 מקדירה לקערה ושואבין מהערה ללוחות, דהוי כיוון מכלי שלישי.

49

קב"ח

שבטוע בתוך הכף יהיה נעשה נבילה כחז וז"ל י"ל דלאחר שהולילו הכף מן הרוחחין כל הצלוע בתוכה חשיב כמו כלי שני ולא פלט ולא
 בלע וכ"ס לטעמא דאין איסור בלוע אוסר היתר בלוע עכ"ל. נראה דלק"מ מזה על מה שכתבתי דהחם מולילו כף ריקן מהקדירה ואין שם
 אלא מה שבלוע בו בזה אמרינן ודאי דאין בכלי ריקן חוס כ"כ שיפליט ויבליע בזה שכתבנו בלוע ואפילו בכלי ראשון ממש שהוסר מן האור
 והורק מה שכתבנו נראה לומר כן מה שאין כן באם יש עדיין בתוכו הרובץ או השבטיל הרוחח ודאי הוה על הכף שם כלי ראשון ממש
 כמו על הקדירה דאל"כ ודאי אין סברא לומר דהת"ה יחלוק מסברא בעלמא על הש"ד וטור ואגוד' שזכרתי אלא ודאי כמו שכתבתי. ושוב
 ראינו בחוס' פרק א"מ דף ל"ג ד"ה קינסא וז"ל ור"י היה אומר כי מזה מן המובחר להגשיל כל נסר לבד ולזרוק עליה מאותו כלי עלמו
 שהוא רוחח על האור ודי בכך אע"פ שפסקה הרחיקה כשמעבירה מן האור ויש משימין קערה בתוך מחבת על האש עד שהרתיחה עולה
 חוץ הקערה ומאותה קערה מגשילין ובה מסופק ר"י אם זה מוטיל בכלי ראשון אם לאו ותלה הדבר להחמיר ואסר להגשיל בזה דחשיב
 ככלי שני ולענין מליגת הרנגולת נמי אסור דחשיב ליה בכלי ראשון עכ"ל. הרי לפנינו דהחוס' נסתפקו בזה והעלו לחומרא אלא דהרא"ש
 שם כהז בשם ר"י דהוה ככלי ראשון כיון שהולילו מן היורה מרותח וכ"כ הטור ב"ד ס' קל"א בשם ר"י וא"כ ל"ל דגירסא אחרת היתה
 להם בחוס' ומדברי רמ"א על פי הגהה מיינוני בא"ח ס' ת"א משמע שפסק לחומרא דלא הוי ככלי ראשון דהא כתב שם ויערה
 עליהן רוחחין מכלי ראשון כו' ע"כ * נראה להחמיר בדברי התוספות:

יד שומה כוונת

בשם קדש יאמרו #2

הכסף (1) חתול פ' כ"ב 126

דע שאין סייך כיש אלא בדבר שמתעבד אליו מחיבת בשר או דג או אורז או דגן דומן מעצמן מס עין סקדיכס אלס סייס צו דיט ככיר עיין לעיל צמי גיס סיוון מיד :

(2) ס' ד' י"ז קה"ח

ס' ס' מ"א דנדבר גוש כגון חתיכה בשר או דג או אורז או דוחן גרין חס מן סקדירה חס סיד סולדה צו דיט לעולם בכלי ראשון בידי להכריע רק גיל כיון דהחוס' פרק כירה כחבו העטס לחלק כלי ראשון לכלי שני דכלי ראשון כיון שטומד על האור דופטחיו

(3) ס' ד' י"ז קה"ח

ז' כה (כג) בשר רוחה שוחטו (י"ט) במסין חלכה צו כל החתיכה אסורה צו אם אין בה ששים (י"ב) כח כנגד י"ט מקום הסכין (י"ג) שחתך הבשר אבל אם אינו בן יומי כח (כג) או אם אינו יודע שזחא בן יומי (י"ג) אינו אוסר (כ"ד) אלא ברי (ט"ז) קליפה (*) :

ז' חנה (יד) ל' וכל זה סבב לומר כלי לפתח ולא אם סכין מן יומי ולן מ' נכבד מל סכין סבל אסור ל"א חף (כ"ד) סכין מיד (כ"ז) סמבל סבל אם (נ) סול מ' (כ"ט) חר (כ"ח) סבב מיד קליפה (כ"ח) וסכין מייס בנקק (פרק מל' ל"ח) וכן נוסבין (כ"ח) וסילי לין סכין מן יומי י"ט לקוף סבב פתח פתח סמנדים סכין (ש"ד) וי' נס סמ"ק :

אין ומחזיק חמו זמן מרובה ח"כ אז דכל כלי בדפנות ח"כ דבר י נמי כיון דמיקרי יבש לא סייך דפנות וכ"כ בחו"ס' כלל ל"ו ד"ו דבר יבש ליכא דפנות סוקדירות בשל לעולם כל זמן שהיד סולדת ע"ס וכן משמע לכאורה בסוף ד' בדיני זבוב וכו"ה כלל ל"ו ג' בשם סמרדכי במה סכחנו סס חס עירה חכשיל סס זבוב לקטרה נפל סס סוכוב סחלה דנחסר אקטרה כדי קליפה כדון חס אנון לון דאין סייך לזבוב סיואל ען סרותח לסיות ככלי שני פכ"ל וכמו ספירס מהרש"ל סס חף על פי סמלחתי כחיבת יד סרב בגליון ה"ה"ס כלל כ"ז סכתב חז"ל גיל דמטעס עירווי קאמר מלחר דכזבוב נחטרכ סס סהכשיל מקרי עדיין כלי ראשון כשאר עירווי האוסר כדי קליפה חבל בלא זו חין לחלק בין זבוב לשאר עירווי פכ"ל סרב לטעמים כחן בהג"ס ולעיל ס' י"ד ס"ד חזיל לטעמים וכן כחב גכח"ס סוף כלל ס"א סהמכג פשוט כסאוכלים בשר שהוא בקטרה סס סכין מולכה דאין אוסרים כו' חבל פשטח דלישנא דש"ד ופוסקים בג"ל ממשעין מהרש"ל וכן משמע לכאורה מדברי הב"י ר"ס ק"ז וכמו סכתב ספירוס לשם סדיח ע"ס (ועמ"ס בר"ס ק"ז דוחק) וסרב בד"מ כחב דבס' ק"ז נמי מטעס עירווי חתיק עלה ודחה דברי מהרש"ל באין בראיות מוכרות ול"ע מיכוד דח"י בלורו דוחק חס הוא לעיל ונשפך פשין רופב נראה דיש לסמוך מדברי סרב

(4) ח"ה ח"ה סמ"כ

ז' ח"ה ח"ה סמ"כ (כ"ד) חין לחת. ס"ל דכ"ס חין כחכו להפלים ולהכלי וסס חתיח חתיכה בשר רוחה בקטרה על חתן (י"ז) י"ט להחמיר דכחבו סוקדירס צו"ד סיוון ל"ד דנדבר עב כזה לעולם הו גל"ד כ"ז סהיד סולדת צו (י"ט) וספיר דה"ס חס הניחו חותח מקטרה לעטמ"ר :

(5) ס' ד' י"ז קה"ח

ז' חתיכו במה סתפוסקים דודגיש בין כ"ד לכ"ט אינו אלא בדבר צולל כרוסב וכדנא בנה אבל דבר גוש כפסטר"א או בשר דגים או שאר מאכל עב איכר אפילו בשנימל סרב"ד הגיווהו ככ"ט אי אפילו בכלי שלישי כל זמן שהיו מולדה צו וטעמא דסכתבר דוא דבשילס דבר צליל התפנות סקדירס את דבר הצליל שמתקנע וסחקר אבל דבר הגוש עומד תמיד בחמיטוה בעצמו ואינו סחקר ע"י הכלי דבר מעס הן [ס"ו] ססק"ד וס"ד סק"ח נסס רש"ל וכו' כלי כלל ל"ו וסס כי יש חילקים בזה מ"ס העיקר בדברי סכתיריס וססם רופב שסבשלים צו דיקוה או אורו או ספנייה וכדנא בנה שאין פלס גוש אחר חין דנין בנה דין דבר גוש [ס"ד] נסס ועמ"ס בס' צ"ד סעיה ל"ב ולקמן סעיה כ"ד דרבינו הרמ"א לא ס"ל דיו זה :

12

e-2) A cooked Davar Gush in liquids

6
Raw
Ebiat
p. 584

The unique category of Davar Gush applies only when the hot solid is not immersed in any liquid. However, a Davar Gush that is immersed (or partially submerged) in a liquid, assumes the status of the liquid in which it is immersed. (This holds true whether the Davar Gush was originally cooked in the liquid or not). Thus, if the Davar Gush is in a Kli Sheini filled with hot liquid, it likewise assumes the status of the Kli Sheini.

A Davar Gush acquires the same properties as the liquid because a hot solid that is even partially submerged in a liquid tends to cool off more quickly as a result of its contact with the cooler liquid.¹¹⁰

This same basic concept is applied in the cooling technology of an automobile (combustion) engine. The engine becomes extremely hot during use, and must be kept cool to prevent the engine block from fusing under the intense heat. The engine is effectively cooled by pumping water or fluids through cavities in the engine block. This has the effect of "immersing" the engine block in water, thereby allowing a vital temperature exchange between the hot engine and the cooler surrounding water.

Essentially the same effect occurs with a hot solid food in liquid; the food is cooled, even at its core, by the surrounding liquid. Accordingly, a cooked potato or carrot in a bowl of soup assumes the same Kli Sheini status as the soup itself.

7
pe

According to many authorities, hot Davar Gush foods such as chicken, meat, or cholent should not be served on a plate together with uncooked side dishes, because the raw vegetables or their dressing are likely to come in contact with the hot solid food and possibly cause Bishul of the salad. However, some leading Poskim see no problem with this (for a combination of reasons). Many people apparently follow this lenient ruling (see also Chapter V; E/a).¹⁰⁹

As a general rule however, one must not extrapolate such Halachic judgments on his own, because not all Halachic combinations are viable leniencies. One must find a precedent in the Shulchan Oruch or consult a Rav.

נר. להניח מלפפון חמוץ וכדו' בצלחת שיש בה דבר גוש חם כקוגל וכדו', דעת השבה"ל (קט) יש להזהר שלא להניחם ביחד באופן שיגוש זה בזה, מחמת חשש איסור בישול הדברים החמוצים ע"י הגוש הרותח. וכן דעת הגר"ש אלישיב (קט).
הגרש"א כתב(קט) דאין לחשוש בזה.

8
173
17e
10'n

ק (קדו) שם. כיון שלא נחא ליה, וגם גוש אינו רק ספק, ולא מחברין, וגם קצת קלקול, הכול דרך מתעסק, ואין טעם לחשוש בזה.

9
מכין
pe

10
דבר יבש הבא בנושמים, כגון תפוח אדמה, נתח בשר או שעועית שלמה (קטט), והוא חם כדי שהיד סולדת בו, יש להזמיר בו כבכלי ראשון, אפילו לאחר שניתן בכלי שני או שלישי (קטט"י). מכיון שהוא אוצר בתוכו את הנוחם (קט), ולכן אין לשפוך מרק קר, וכדלעיל סעיף ה, על גבי נתח בשר חם שבצלחת, וגם אין ליתן נתח בשר חם לתוך מרק קר שבצלחת (קטא), וכן אין לשים תבלין (קטב) או חמאה (קטג) על תפוח אדמה חם, או מלפפון חמוץ על

10
see
TJ:16

פטידה חמה, וכד"ב. אבל מותר ליתן מלח-שולחן או מלח-בישול על תפוח

11

(11) קצת 100

במשנה ברורה ס"ק מה דבר גוש מבשל ושמעתי מהגר"י אור"עון שליט"א דאמר
 שיש להחמיר גם בהמאה הנעשית מחלב פשוטה, וכיון דנתבשל רק בעת שהיתה חלב
 וכבר נעשה לגמרי, ועכשיו שוב נעשה ע"י בישול המאה והוא לוי, וק"ל דיש ב"ב
 מנסתין לגמרי, ולא דמי למה דפסק המ"א ס"ק שיש ס"ק מ לענין אינאנא דחולין בחר
 השתא דהינו בדבר יבש (ובם שם פתמירם, וכדלעיל הערה קלח), ד"ל דשאני התם דמבעי,
 אחרי שבנסתין מבישלו, נעשה קרוש, ולכן חשיב כדבר יבש, משא"כ חלב שנתבשל ונסתן
 לגמרי ופסק ממנו בישולו ואח"כ עשה מזה המאה, וכנהה המאה דהיינו לא נתבשלה, וגם
 אחרי בישול המאה שוב הו"ל דבר לוי, אלא דאמר דבג"ד יש להקל, כיון שרבים
 סוברים, דדבר גוש אונו מבשל, וכדלעיל, וד"ל, ועיין בכלכלה שבת מלאכה מבשל, שכתב
 ||המ"מ המאה חייב משום ריחה גוש קשה וע"ש בתמורה יעקב, שיש מלאכה מבשל
 ס"ק יג ובב"ר ס"ק לא, וס"י שיש במ"ב אי"א ס"ק לו, דכל שריפה גוש קשה, וף שאין
 חיי"ב ב"כ אסורין, וע"ש בכלכלה שבת ודח"א כלל כ' ב"ב ס"ק ו' בשם הבלבו, דבר
 שאינו גוף קשה מבישלו, כמו שפ"ן קט"ו, אין בו איסור של ריחי גוף קשה, וז"ל המ"א
 ס"ק"י גוף קשה מבישלו, מכיון דהיה נעשית מאליה מחלב למשה כ"א על ידי התבולה
 ||ופקולה מיוחדת, ולכלכלה שבת הג"ל י"ל דגם בהמאה מחלב פשוטה אסור להגיתה ע"י
 לפוח"א"ה, ומ"ן ופ"ה שמוכח ה"א הג"ל מהלבו, דגם כבר נתבשל פעם, הו"ל לא חייב
 על ריפוי, היינו רק כשנתבשל ויתוך כבר כשהיה גוף קשה, משא"כ בהמאה, ומשנעשית
 המאה, עדיין לא נתרפאה, אך בעיקר הדבר אפשר, דכל שאינו צריך לריפוי חום שהי"ב,
 אינו חייב משום ריפוי, גוף קשה כמו למשל המ"מ חתיכה טובה, וכנהה המ"ב הג"ל ה"א
 ||(כשהדבר המרופה לא יחמם לחום שהי"ב, אבל אם כלל אי"ז חום שהי"ב לצורך

12) נ"ד א"א 3:3

ה"א פותר ליתן המאה על דבר גוש אם בכלי
 שני.
 תשובה: הנה המאה נבדלה זו שנעשה מחלב
 שמבשלין תחלה שנקרא פסעסערידער אם היה במדת
 זו מלדח דרי נעשה המאה מחלב מברשל ומכחו
 שוקט זה דבר יבש שאין בו משום בשול שוב,
 כמפורש במ"ב ס"ק לענין שומן שוקט דנעשה עתה
 יבש ה"א בו שוב משום בשול ואף שנבדח ונעשה לה
 לא איכפת לו דברי ב"ב וכן הוא במ"ב ס"ק ק,
 ומכ"ש כן הוא המאה נבדלה זו, אבל אם הוא פתוח
 || מ"ד מלדח יש להחמיר דה"א לא נתבשל מעולם, ומכיון
 שכ"י נצטעע אי"א מ' שהתם הוא מ"ד ק"ס או מ"ד
 ק"ס"ה, הנה ל"פ"ם שובקנו כצנכנו מ"ד ק"ס הוא
 דה"א י"ד מלדח ופתור (ע"י לעיל ס"ק ב') וגם נמצא
 גם פתוח מ"ק"ס הוא ס"ק.

הריפוי, לא חשיב כלל כמבשל, וכנהה הבלבו הו"ל לענין שפ"ן שקטא י"ל, הוא גם
 באופן שצריך חום שהי"ב, או שעיקר כוונתו להשמיענו דנתבשל כבר שרי, דאלת"ה
 י"א אסור להוציא המאה מהמקור בבית המוסק, שהרי המאה מרופה, אך אפשר, דב"ב
 מנסק חשיב דומיא דריחם חמים מטבעם אשר התקפאה היא השינוי ולא המשה שהיא
 מבקע, ועיין להלן הערה קפ"ג, ולפי דברי הכלכלה שבת הג"ל ל"ע מי שרי לרשות דבש
 וקרוש, עכ"ל הגר"י אור"עון שליט"א, וע"ע בתשובות הגר"ם פ"ינשטיין שליט"א ב"פ
 ספר ה"י שכת"י ח"ד ס"ק י"ט, שמתיר לשים המאה מחלב פשוטה על הפירא.

הלענין כל פליט, נמסר גבלי מי אסור טען ספק, או פליט
 למה להחמירם כמחמירין סבב צניח כמחמירין פ"ד
 להלן, ולא פליט מוקד למלח כ"ן מי פליט, ולא דברים שמתבשלים
 במ"י מתבשלים בפליט, ומ"ן ד"ל דה"א פליט גבלי נמסר במ"י
 מ"מ פליט"י, רק להח"ל כמחמיר מ"ד מ"מ"ה ס"ק גבלי פליט
 ||מ"ס"ה, ומ"מ"ה ס"ק פליט גבלי פתוח, סבב פליט סבב, וז"ל כ"ד
 ל"ן מ"י פליט ו"ל ע"ן נק"ל.

(14) פליט פ"ד

(13) ה"א פותר ליתן קעסטא בשבת על בשר רוח
 המאה בכלי שני, דיש כאן ב' תופרות, א. לחש לרעת
 מרש"ל (בשי"ך י"ד ס"י צ"ד ס"ק ל"י ומ"א ס"י ש"ה
 ס"ק מ"ה) שדבר גוש עם חשב כ"ר. ב. לחש שיש
 בישול אחר בישול בדבר לה (ע"י המ"א ס"י ש"ה
 ||ס"י ט"ו).
 ועוד אולי הקעסטא לא חשיב משקה כיון שהוא
 עב ביותר,
 וכן ה"א פותר ליתן מלח שלא נתבשל על דבר
 גוש עם ב"ש, דה"א מ"ב"א אפי' בכ"י שרי (ע"י המ"א
 ||ס"י ט' ומ"ב ס"ק ע"א).

(15) ע"כ ס"א:כ"ח

תשובה: ב"ב"א לדינא כדעת סו"ת דהשא"ן ליתן
 קעסטא על בשר רוחה שניתן לכלי שני, דאף אם נחמד
 גם שתי תופרות הוא בשתי תופרות שהוא ספק משם כל
 תופרה שאף שהוא ס"י אולי יש להחמיר בשבת משום
 ||תופרות, אבל ת"א תופרה דיש בשול אחר בשול בדבר לה
 הוא תופרה בעלמא שד"ל תופרה סב"י דגם ב"ה
 אין בשול אחר בשול, וכן הוא חכמת ת"מ"א תהנין
 כן ד"ק שבנסתין לגמרי מרופה, וגם תופרה בדבר
 גוש שאף בכלי שני הוא עדיין כוונתו, וא' פליגי ת"ב
 ||ע"ל זה ובמ"מ ת"מ"א י"ד צ"ב ס"ו) אשר הוא ש"י
 גדול בהוראה חמ"ן שם ס"ק י"ד מרפ"ד רק מ"ד דחוקא

||ב"ה וכיון שנתבאר דכל דבר שהרתחן זו היא גמר
 מראבתו ד"י בישול, וחייב בשבת לפ"ו העשב
 שקודין ס"י שמעדין עליהם חמ"ן ודבר ידוע שבישול
 ק"ד האפילו בכלי שני מתבשלים כמו שענינו רואה
 חמ"רה עליהן חמ"ן כשבת אפילו ע"י כלי שני הי"ג
 ||חמ"ת ורבים נבשלים בזה במענות של הבל יש
 לאומרים שה"י כבר נתבשל במקומו ואין כיוול
 אחר בישול ופעות גדול הוא אפילו אם האמת כ'
 הוא דבשם אין הבישול נכשלו אלא לעשותו פ"ד
 שיהא ראוי לכיוול וא"ך נאמר על זה שהוא כבר
 ||לכבוש וה"י מוכרין אותו עתה בכסף מלא כ"ו נכשלו
 וגם שמעתי ששקר הדבר שאין מבשלין אותו במקט
 ויש שעושין ע"י כלי שני היינו שמעדין מ"ם חמ"ן
 מתבלי ראשון לצננת ונתנים עליו דמ"י ואח"כ נתנים
 מ"ם דמ"י להבשאל"ך ואח"כ שופכין עליהם חמ"ן
 ||מכלי ראשון ומס"ן חייבים חמ"ת ובפרט שענינו
 רואה שמתבשלים בכלי שני ובכלי שלישי שבישול
 ק"ל יש שנהגים לערות עליהם רותחים מכלי ראשון
 סבעוד יום ועומר מע"ס ואח"כ שופכים המ"ם דמ"י
 גשאר יבש לתמרת בבוקר שופכים עליו חמ"ן מכלי
 ||גראשון שה"י כבר נתבשל מאתמול ואין בישול אחר
 בישול בדבר בש אך בזה דאופן צריך להשרות החמ"ן
 על המ"י סבעוד יום מע"ס וז"ן ק"ד שיתבשל לא
 לערות החמ"ן על המ"י ותכ"ף לשפ"ך החמ"ן לח"ך
 דכ"כ את"ל לא נתבשלו והדרך הישר הוא להבין
 ||ג"מסע"ם סבעוד יום וכן אנו נהגים וכן ה"ן בקא"י
 ובשאר"י מיני בישולים כאלו כמו פאקאל"א וקא"י

דמכ"ה שלא שייך כאן בוצח הקעסטא, וה"מ דמ"ב.
 ב"ה ס"ו מ"ל מ"ל מ"מ"א ב"ש"ם וכן כתב שו"ת כ'
 גם מ"ד וה"אן להקל בדבר גוש בעת הנזכר וד"ב
 ||גם ד"ן זה אף דה"ש"ן ב"מ"ן ק"ה ס"ק"ה פוסק במרש"ל
 וכן המ"א בס"ק מ"ה אין להחשיבו כמ"ק השקל אלא
 שכת"ן שלא ברור להיות סומדיו, לכן צ"ק כ"מ"ה דאין
 להחמיר שתי התופרות אלו אף באיסורי שבת.
 ומה שנשתקפה בקעסטא שמה הוא אוכל מ"מ"ה
 ||שה"א ע"ב אף שנידוק ע"י ש"מ"ה סת"ב"ר שלא ח"ה"ה
 ב"ן אוכל או משקה לגבי תופרה, אלא כ"מ"ה הוא דבר
 ח"ב או דבר שהוא ת"מ"ה תופרת ומדוכתת י"ד א"ן
 ב"ה כ"ל המעמ"ד ומדכ"ן של"בן יש להחשיבו כ"ה.
 ומ"ה פ"מ"ה שמתיר ליתן על בשר עם בכלי שני
 ||כדעת כ"מ"ה דה"א לדינא אפילו בכ"י אינו מתבשל ו"ך
 ש"מ"ה י"ך להחמיר ל"ו דבר גוש שה"ה ח"מ"ה א"ן
 ||"ל דמ"מ"ה מ"ל מ"ל מ"ל מ"ל מ"ל מ"ל מ"ל מ"ל מ"ל

פ

16 ש"ס 10:38

בענין ביטול עלה הטייא

הנה נתיי שיה סיק לים, מניח כסמחה לחתונתם, דאס רוצה לערוה עליהן בשנה אין ביתר

אלה במערה עליהן מתיי רוחחין מכלי ראשון כדי שתיי יחיד מקרל כטיייה מבורל במקלה דערוי מנבל כדי קליטכ ויטפון כעה כעירוי לה כטיייה פריסן כחוק כרוחחין זכר ויותר פוד שיכא מבורל עמג פיי כעמרכ במקוס שמנבל יטיי

אייברא רטיי להגלוח מכריס שיק אריה סיי קליי
דחולק על כל כנחכ זאת, דעתי דעמלי פיייה ים בשול אחר בשול דכל בשול פייס חדשות ונתון פטס חדש, ודף דעמלמח אין תושאן לזכ דאס אין בשול אחר בשול אף דמחמה בשול כעני נאכ טעס חדש, למפייכ גוף כדנר כנר מנבל ורחוי לאכילב, מיימ בעלי פיייה כריל כבשול לממניס של זביטב דלחן גופס נאכל ודף מללכה בשול אלא לכוילא לבעס או טעמס, וכייז שלא עמיר זכ שייך בשול כמבורל כרשאוים לענין מניס, וסיין פשוכה דייס ארייה סיי פיד מבורל חלוק זכ, ודף שכהיים שס דעמו דכפייכ לא שייך בשול אחר בשול ומחלק שס בין קפכ לממניס, כיינו טעוס דכפיד בשס ארגלוח יי דנוק כקפכ נאכל ודנר כנאכל בעממו כנר נחבל פיי שרלוי לאכילב ולא שייך יי פוד בשול ודף דומה לממניס, מפאייכ פלי פיייה דלחן לאכילס חותס כלל ועממו רק כדי לכוילא פטס ומרלכ יי לומר כריל דדומין לממניס דים נכס בשול נלעלם, מיכו כרילי אחר כמח פטמיס של בשול כנר

אכר טעמס וריחם, וליע כחכ.
צע דוד פיי קיי, דהס פיי פיי

(17) פיי 10:38 3:14

1 סוף הנה עלי הטיי אינם מבורלים בעשייתם אלא רק מיזבשים בתום. האם מותר להכניס סיי בכלי שלישי בשבת.

תשובה: לפיכך לא נראה כלל לומר דאיכא דברים שמבורלים בכלי שלישי, ולא מציינו אלא שבכלי שני (16) יש דברים המתבטלים וממילא מאחר שאין אנו יודעין יש לאסור כל דבר, ובכלי שלישי לא מציינו, ומשכך בעדיש סימן שייח סעיף כ"ח דעיינו דהאות שטיי מתבטל גם בכלי שלישי לא מובן זה ומה שרואין אנו בעיינו שממחרתן היום זה אינו ענין בשול דאף || בקריים ממש פתחוסיין במשך זמן וכייז בזמין כשאין היד סולדת ולא זהו ענין בשול, הגע עצמך דמה שעיינו רואות אינו כלום דהא מלא רואין אנו שכתם קצת פריגישין טעם המלה כמו בשמו אחרו בזמין שהיד סולדת ומיימ הלכה כר"ג (שבת מ"ב ע"ב) דאפילו ראשון (16) לא בשלה דאף לרי יוסף לא בשלה אלא בכלי ראשון אף שאין אנו פריגישין שום חלוק בטעם בין מלה בכיר ובין בכלי שני דאף ללייק דאביי דהרי"ח דבכלי שני גמי בשלה משמע דהוא דוקא ככייש ולא כפחות, אלמא דבשול הוא אחר אחר דהוא חופלת שאיכא במלח עיי (להבשול יותר מהרגשת טעם מלח שזה איכא אף בזמן גמור דמלה שאינו מבורל גמי נתון טעם מלה כידוע ממליחת בשול והמליחה עצמה בזמן הא עושה לענין איסור הדיור כמבורל, ומיימ אין בזה תועלת הבשול האמרו חז"ל שהוא דוקא בזמן גדול מאוד עד שלהלכה הוא 26 דוקא כבשרא דתורא. וכן הוא בעלי הטיי שמה שנצבע המים בזמן קטן אינו ענין בשול, שלכן אמרנו שהוא מקושי הבשול ואיכא אין לנו לומר מעצמנו כלום אלא מקבלה וממילא הוא בכל סתם דברים דהוא בכלי שני 30 ספק ובכלי שלישי יש להחזיר.

(18) פיי מד זכ קז

19 במשנה ברורה (סיי שייח סייק לייט) הביא דעת כמה מן האחרונים להחמיר שלא לעשות תה, אפילו בכלי שני. ורובנו אמר בזה הלשון - שהסבא שלו היה מדקדק במצוות, והיה משתמש בשקיות תה בכלי שני, ואף הוא היה עורג אחריו להקל בזה גיכ.

(19) פיי מד זכ קז

אכר רב שזמן ברובה רביע לא פליגי ריבוי בתולדות הארץ כיון לא פליגי דאכר כי פליגי בתולדות הרבה מר סבר גוררין יתולדות הרבה אפי' תולדות הארץ ומר סבר לא גוררין.

(21) פיי מד זכ קז

מד] (א) אבל מותר אפי' לכתולה לנשל כר. לעיל ס"ק מ"ג הפסקתי פירש"י טעמא דנחמה עממה מותר דלחן דרך בשול ככ פיי. ויש לעיין דנחמה הפעשה שלא כדרכה עכ"ל מדרכנן אסור, ועוד דנכ"פ כל שעה [מח:] פסקם שריטלו כמתי עכריי האוכלו אינו עובר משום מבושל דלא משום מבושל אלא פיי פולדום האור. ואי רק משום דלחן דרך בשול ככ. הסיים שלא למייב אם האדם העושה המללכה אבל הפסק למה לא יתשב מבושל ושללה זו גיכ ים לשאול כמולט מענין שאין נקוב דפטור משום דלאו היינו רביעי פירש"י [קמ:] שאין דרך לרוע שס. ולכאורה טעם זה לא ידק אלא לפטור אם הזרע דהוי זרע כלומר יד אבל לא אם הקוצר שקוצר כדרכו. מה גימ אם היי זרוע שלא כדרכו:

הער - ולו דוד קפול בין וממה קלוח לא משלמא דלניי דה ליי כלי: בתולדות הארץ. כיון אם היום הסודי דהו מלך ממחלוק: דאסיר. דוד בשול: תולדות חמד. סהכס הקודר כממס: אפי' תולדות הארץ. דחלן דוד פוד בתולדות הארץ קפול:

18